EIROPAS
KOMISIJA

Strasbūrā, 17.9.2024.
COM(2024) 55 final

2024/0230 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par vidi bez dūmiem un aerosoliem, ar ko aizstāj Padomes ieteikumu 2009/C 296/02

{SWD(2024) 55 final} - {SWD(2024) 56 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

- **Priekšlikuma pamatojums un mērķi**

Ievads

Par savu nodomu atjaunināt Padomes ieteikumu par vidi bez tabakas dūmiem[1] Komisija paziņoja Eiropas Vēža uzveikšanas plānā. Viens no plāna mērķiem attiecībā uz tabaku ir palīdzēt izaudzināt no tabakas brīvu paaudzi, proti, panākt, ka 2040. gadā tabaku lieto mazāk nekā 5 % iedzīvotāju salīdzinājumā ar aptuveni 25 % pašlaik. Iniciatīva pārskatīt Padomes ieteikumu attiecībā uz vidi bez tabakas dūmiem tiek īstenota, lai sniegtu pozitīvu ieguldījumu šā mērķa sasniegšanā, sasniegtu mērķi labāk aizsargāt Savienības iedzīvotājus no dedzināmo tabakas izstrādājumu sekundārajiem dūmiem un sekundārajiem aerosoliem, kas rodas jaunieviesto izstrādājumu lietošanas rezultātā, kā arī veicinātu smēķēšanas atmešanu un mainītu attieksmi pret smēķēšanu un nikotīna lietošanu kā parastu lietu.

Pašreizējā Padomes Ieteikumā (2009/C 296/02) ir izklāstīti ieteikumi dalībvalstīm īstenot Pasaules Veselības organizācijas Pamatkonvenciju par tabakas kontroli (PKTK); tie kalpo kā norādījumi, kā dalībvalstīm izpildīt juridiskās saistības aizsargāt iedzīvotājus no sekundārajiem dūmiem visās darba telpās, sabiedriskajā transportā un sabiedriskās telpās. Tā darbības joma ietver tradicionālos tabakas izstrādājumus, kas tolaik tika uzskatīti par galveno problēmu, un attiecās uz atsevišķām sabiedriskajām vietām, pamatojoties uz apdraudējuma novērtējumu katrā atsevišķā gadījumā.

Taču tagad pašreizējais Padomes ieteikums nevar pilnībā sasniegt izvirzīto aizsardzības mērķi, jo tajā nav pietiekami aptvertas āra teritorijas un tādēļ, ka tirgū ienāk arvien jauni izstrādājumi, kuri var izdalīt dūmus un/vai aerosolus, piemēram, karsējami tabakas izstrādājumi, elektroniskās cigaretes, ar nikotīnu vai bez tā, tabakas surogāti un jebkādi citi dūmus un/vai aerosolus izdaloši izstrādājumi, kuri sākotnējā ieteikumā netika aptverti. Tādējādi ierosinājumam pārskatīt Padomes ieteikumu ir divējāds mērķis, proti, aptvert jaunieviestus izstrādājumus un noteiktas āra teritorijas. Tas ļaus labāk novērst riskus saistībā ar jaunieviestu izstrādājumu radīto sekundāro aerosolu iedarbību, kā arī sekundāro dūmu un aerosolu iedarbības risku noteiktās āra teritorijās. Lai sasniegtu mērķi Savienībā labāk aizsargāt iedzīvotājus, jo īpaši bērnus un jauniešus, no sekundāro dūmu un aerosolu iedarbības, ieteikumu nepieciešams pārskatīt attiecībā uz šiem diviem aspektiem. Ar priekšlikumu pārskatīt Padomes ieteikumu turklāt netieši tiek veicināts tas, ka ne tabakas izstrādājumu, ne jaunieviesto izstrādājumu lietošana netiek uzskatīta par parastu lietu, un tādējādi tas palīdz īstenot mērķi izaudzināt no tabakas brīvu paaudzi.

Ierosinātā Padomes ieteikuma pārskatīšana paredz paplašināt tā tvērumu, attiecinot to arī uz noteiktiem jaunieviestiem izstrādājumiem un āra teritorijām. Galvenais iemesls tvēruma paplašināšanai ir jaunieviesto izstrādājumu tirgus straujā izaugsme un šo izstrādājumu pievilcība, jo īpaši jauniešu vidū, kopš 2009. gada, kā arī pašlaik konstatētā būtiskā sekundāro dūmu un aerosolu iedarbība noteiktās āra teritorijās. Karsējamie tabakas izstrādājumi 2009. gadā vēl nebija ienākuši ES tirgū, bet elektroniskās cigaretes — tikai dažviet; tāpēc pašreizējā ieteikumā galvenā uzmanība ir pievērsta tikai tradicionālajiem tabakas izstrādājumiem, runājot par "tabakas dūmiem", kas nozīmē, ka ieteikums neaptver

[1] Padomes Ieteikums (2009. gada 30. novembris) attiecībā uz vidi bez tabakas dūmiem (OV C 296, 5.12.2009., 4. lpp.).

visus jaunievieestos izstrādājumus. Taču kopš 2009. gada ir palielinājušās jaunievieesto izstrādājumu, piemēram, elektronisko cigarešu un karsējamo tabakas izstrādājumu, tirgus daļas. 2023. gada Eirobarometra aptaujā par eiropiešu attieksmi pret tabaku un saistītiem izstrādājumiem 3 % respondentu apgalvoja, ka lieto elektroniskās cigaretes (salīdzinājumā ar 2 % 2020. gadā). Pēdējos gados, raugoties uz jaunievieesto izstrādājumu lietošanas pieaugošajiem rādītājiem, īpašas bažas rada šo izstrādājumu pievilcība bērnu un jauniešu acīs; faktiski 54 % pašreizējo un izbijušo smēķētāju sākuši smēķēt pirms 19 gadu vecuma sasniegšanas un 14 % — vēl pirms 15 gadu vecuma sasniegšanas[2].

Pētījumos iegūtie pierādījumi liecina, ka jaunievieesto izstrādājumu sekundārās izplūdes var potenciāli kaitīgi ietekmēt veselību. Eiropas Komisijas padomdevējas komitejas, proti, Veselības, vides un jaunā riska zinātniskās komitejas (*SCHEER*) atzinumā par elektroniskajām cigaretēm ir secināts, ka ir nepārliecinoši līdz viduvēji pierādījumi, ka elektronisko cigarešu sekundāro aerosolu iedarbība rada elpceļu, sirds un asinsvadu un kancerogēnisku bojājumu risku[3]. ES finansētais projekts "TackSHS" parādīja, ka sekundāro dūmu radītais slogs vēl arvien ir būtisks, kvantitatīvi noteica veselības apdraudējumu un ekonomiskās izmaksas attiecībā uz vairākām dalībvalstīm un ierosināja pasākumus, kuru mērķis ir samazināt sekundāro dūmu iedarbību, lai mazinātu slimību radīto slogu bērniem un pieaugušajiem[4]. Pasaules Veselības organizācija [5,6,7,8] papildus citām bažām, kas saistītas ar jaunievieestiem izstrādājumiem, nesen uzsvēra negatīvo ietekmi uz veselību, ko rada sekundāro aerosolu iedarbība. Piemēram, ir pierādījumi tam, ka sekundārās izplūdes no karsējamajiem tabakas izstrādājumiem cilvēkus pakļauj būtiskam elpceļu un kardiovaskulāro anomāliju riskam[9,10,11,12,13,14]. Turklāt elektronisko cigarešu sekundārie aerosoli, gan ar nikotīnu, gan bez tā, cilvēkus pakļauj suspendēto daļiņu un nozīmīgu

---

2 Eirobarometra speciālaptauja Nr. 539, 2023, Eiropas iedzīvotāju attieksme pret tabaku un ar to saistītiem izstrādājumiem. *ISBN*: 978-92-68-07599-9.

3 *SCHEER* (Veselības, vides un jaunā riska zinātniskā komiteja), *Opinion on electronic cigarettes*, 2021. gada 16. aprīlis.

4 https://www.tackshs.eu/wp-content/uploads/2019/10/TackSHS-leaflet_20191023.pdf.

5 Pasaules Veselības organizācija, *Report on the global tobacco epidemic 2021: addressing new and emerging products*, 2021, *ISBN*: 978 92 4 003209 5, 30.–38. lpp.

6 Pasaules Veselības organizācija, *Report on the global tobacco epidemic 2023: protect people from tobacco smoke*, 2023, *ISBN*: 978-92-4-007716-4, 31.–32. lpp.

7 Pasaules Veselības organizācija, *Technical note on the call to action on electronic cigarettes*, 2023, 3.–4. lpp. https://www.who.int/publications/m/item/technical-note-on-call-to-action-on-electronic-cigarettes.

8 Pasaules Veselības organizācija, *Electronic cigarettes call to action*, 2023, https://www.who.int/publications/m/item/electronic-cigarettes---call-to-action.

9 Pasaules Veselības organizācija, *Heated tobacco products: summary of research and evidence of health impacts*, 2023, 12.–13. lpp., https://www.who.int/publications/i/item/9789240042490.

10 Pasaules Veselības organizācija, *WHO study group on tobacco product regulation: Report on the scientific basis of tobacco product regulation: eighth report of a WHO study group*, 2021, https://www.who.int/publications/i/item/9789240022720.

11 Yoshioka,T., Shinozaki, T., Hori, A., Okawa, S., Nakashima, K., Tabuchi, T., "Association between exposure to secondhand aerosol from heated tobacco products and respiratory symptoms among current non-smokers in Japan: a cross-sectional study", BMJ Open, 2023;13:e065322, *doi*: 10.1136/ bmjopen-2022-065322.

12 Imura, Y., Tabuchi, T., "Exposure to secondhand heated-tobacco-product aerosol may cause similar incidence of asthma attack and chest pain to secondhand cigarette exposure: the JASTIS 2019 study", Int J Environ Res Public Health, 2021, 18(4):1766, *doi*: 10.3390/ijerph18041766.

13 Uguna, C.N., Snape, C.E., "Should IQOS emissions be considered as smoke and harmful to health? A review of the chemical evidence", ACS Omega, 2022, 7(26):22111–24, *doi*: 10.1021/ acsomega.2c01527.

14 Auer, R., Concha-Lozano, N., Jacot Sadowski, I., Cornuz, J., Berthet, A., "Heat-not-burn tobacco cigarettes: smoke by any other name", JAMA Intern Med, 2017, 177(7):1050–2, *doi*: 10.1001/ jamainternmed.2017.1419.

toksisku vielu un kontaminantu izmērāmam daudzumam [15,16,17,18,19,20,21]. Šajā kontekstā Pasaules Veselības organizācija uzskata, ka elektroniskās cigaretes ar nikotīnu izraisa spēcīgu atkarību un kaitē veselībai[6,7]. Tā arī uzsver, ka pasīvā iedarbība nekādā veidā nav nedz droša, nedz pieņemama, un ir jāievēro piesardzīga pieeja[4]. Turklāt, lai panāktu labāku aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību, tiesību aktiem par vidi, kas brīva no dūmiem, būtu jābūt visaptverošiem, un to noteikumos jāietver jaunieviestie izstrādājumi[5]. Vairākas dalībvalstis jau ir pieņēmušas aizsardzības pasākumus, tai skaitā aizliegušas smēķēt iekštelpās un āra teritorijās vai aizliegušas lietot jaunieviestos izstrādājumus sabiedriskās vietās[22].

Ņemot vērā iepriekš minēto un pierādījumu bāzes turpmāku pastāvīgu attīstību, Padomes ieteikuma pārskatīšana, lai to attiecinātu uz jaunieviestiem izstrādājumiem, ir pamatota un piemērota, lai novērstu sekundāro dūmu un aerosolu iedarbības risku un nodrošinātu sabiedrības veselības augstu aizsardzības līmeni. Šī pieeja ir saskaņota arī ar Komisijas paziņojumu par piesardzības principu[23].

Ierosinājums paplašināt ieteikuma darbības jomu ir nozīmīgs solis, lai panāktu attieksmes maiņu un smēķēšanu un jaunieviestu izstrādājumu lietošanu, kas atdarina smēķēšanas darbību, neuzskatītu par parastu lietu; tas ir būtisks elements, lai līdz 2040. gadam palīdzētu Savienībā izaudzināt no tabakas brīvu paaudzi. Tvēruma paplašināšana ir īpaši svarīga, jo jaunieviestu izstrādājumu, jo īpaši nikotīnu saturošu izstrādājumu, lietošana, jo īpaši jauniešu vidū, ir saistīta ar atkarību un varētu kļūt par sākumpunktu tradicionālo tabakas izstrādājumu lietošanai nākotnē. Tas var novest pie "divējāda lietojuma" situācijas, kad lietotāji vienlaikus patērē gan tradicionālo tabaku, gan jaunieviestos izstrādājumus, un bieži vien pāriet no viena uz otru atkarībā no tā, kurās vietās ir piemērojami noteikumi par vidi, kas brīva no dūmiem[24,25,26,27,28].

---

15 Fernández, E., Ballbè, M., Sureda, X., Fu, M., Saltó, E., Martínez-Sánchez, J.M., "Particulate matter from electronic cigarettes and conventional cigarettes: a systematic review and observational study", Curr Environ Health Rep, 2015, 2(4):423–9, *doi*: 10.1007/s40572- 015-0072-x.

16 Li, L., Lin, Y., Xia, T., Zhu, Y., "Effects of electronic cigarettes on indoor air quality and health", Annu Rev Public Health, 2020, 41(1):363–80, *doi*: 10.1146/ annurev-publhealth-040119-094043.

17 Hess, I., Lachireddy, K., Capon, A., "A systematic review of the health risks from passive exposure to electronic cigarette vapour", Public Health Research & Practice, 2016, 26(2).

18 Borgini, A., Veronese, C., De Marco, C., Boffi, R., Tittarelli, A., Bertoldi, M. et al., "Particulate matter in aerosols produced by two last generation electronic cigarettes: a comparison in a real-world environment", Pulmonology, 2021.

19 "Exposure to aerosols from smoking-proxy electronic inhaling systems: a systematic review", Barcelona: Tobacco Control Unit, Institut Català d'Oncologia, 2016.

20 Lerner, C.A., Sundar, I.K., Yao, H., Gerloff, J., Ossip, D.J., McIntosh, S. et al., "Vapors produced by electronic cigarettes and e-juices with flavorings induce toxicity, oxidative stress, and inflammatory response in lung epithelial cells and in mouse lung", PLoS One, 2015, 10(2):e0116732.

21 Glantz, S.A., Nguyen, N. un Oliveira da Silva, A.L., (2024), "Population-Based Disease Odds for E-Cigarettes and Dual Use versus Cigarettes", NEJM Evidence, 3(3), *DOI*: 10.1056/EVIDoa2300229.

22 Dalībvalstis, kuras jau ir pieņēmušas aizsardzības pasākumus, ir, piemēram, Latvija, Spānija un Zviedrija (dienestu darba dokuments, kas pievienots Padomes ieteikumam par vidi bez dūmiem un aerosoliem, ar ko aizstāj Padomes ieteikumu 2009/C 296/02).

23 Komisijas paziņojums par piesardzības principu (COM/2000/0001 final).

24 Eirobarometra speciālaptauja Nr. 506, 2021, *Attitudes of Europeans towards tobacco and electronic cigarettes*, *ISBN*: 978-92-76-27171-0, 10. lpp.

25 Pasaules Veselības organizācija, *Report on the global tobacco epidemic 2021: addressing new and emerging products*, 2021, *ISBN*: 978 92 4 003209 5, 36. lpp.

26 Kalkhoran, S., Glantz, S.A., "E-cigarettes and smoking cessation in real-world and clinical settings: a systematic review and meta-analysis", Lancet Respiratory Medicine, 2016, 4(2):116–28.

Attiecībā uz āra teritorijām, kas nav skaidri iekļautas pašreizējā ieteikuma tvērumā, pašlaik ir vērojama iedzīvotāju pakļaušana sekundāro dūmu un aerosolu iedarbībai tādās vietās kā viesmīlības telpu āra teritorija un āra teritorijas, ko izmanto bērni un pusaudži. Faktiski 74 % Eirobarometra respondentu apgalvo, ka pēdējo 6 mēnešu laikā ir atradušies smēķētāju tuvumā uz terases ārpus telpām, bet 71 % respondentu apgalvo, ka šajās pašās vietās ir atradušies elektronisko cigarešu un karsējamo tabakas izstrādājumu lietotāju tuvumā. 42 % respondentu apgalvo, ka cilvēki smēķē āra teritorijās, kas paredzētas bērniem un pusaudžiem, un 49 % respondentu apgalvo, ka tajās pašās vietās ir redzējuši cilvēkus lietojam elektroniskās cigaretes un karsējamos tabakas izstrādājumus[2]. Priekšlikums paplašināt pašreizējā Padomes ieteikuma tvērumu, iekļaujot tajā noteiktas āra teritorijas, ir ierosināts ar mērķi labāk aizsargāt iedzīvotājus, jo īpaši bērnus un jauniešus, no sekundāro dūmu un aerosolu iedarbības.

Komisijas atbalsta pasākumi

Ierosinātajā Padomes ieteikumā ir ietverti ieteikumi dalībvalstīm, kā labāk novērst riskus, ko noteiktās āra teritorijās rada sekundāro dūmu un aerosolu iedarbība. Komisija plāno veikt virkni pasākumu, lai atbalstītu valstis ieteikumu īstenošanā.

Pirmkārt, Komisija plāno veicināt un/vai pastiprināt dalībvalstu sadarbību paraugprakses apmaiņā par to, kā stiprināt un/vai izstrādāt visaptverošu politiku, programmas un stratēģijas, lai panāktu vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem, kā arī atbalstīt vērienīgu un efektīvu pieeju izstrādi un izmēģināšanu, lai panāktu vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem. Otrkārt, Komisija plāno sniegt atbalstu, izmantojot esošās ES programmas, diskusiju forumus un sadarbības instrumentus, lai palīdzētu dalībvalstīm īstenot ieteikumu un pasākumus cīņai pret tabaku un nikotīnu.

Komisija arī plāno atbalstīt cīņu pret tabaku un nikotīnu un atkarību profilaksi, turpinot veicināt pētniecību. Šajos pētniecības centienos plānots aptvert jaunievestos izstrādājumus, kas izdala dūmus vai aerosolus, ieskaitot karsējamos tabakas izstrādājumus, elektroniskās cigaretes, gan ar nikotīnu, gan bez tā, un tabakas surogātus, kas izdala dūmus vai aerosolus[29], un citādus izstrādājumus, kas izdala dūmus un/vai aerosolus, kā arī nikotīnu izdalošus izstrādājumus un izstrādājumus, kuru lietošana līdzinās nikotīnu izdalošu izstrādājumu lietošanai. Komisija arī plāno stiprināt starptautisko sadarbību, tostarp pētniecības jomā, jautājumos, uz kuriem attiecas šis ieteikums.

Visbeidzot, Komisija plāno izstrādāt profilakses instrumentu kopumu, kas palīdzētu labāk aizsargāt bērnu un jauniešu veselību dzīves posmā, kurā viņi ir vismazāk aizsargāti un vēl tikai veidojas; tostarp plānots galveno uzmanību pievērst smēķēšanas un nikotīna atkarības profilaksei un uzsvērt saikni starp garīgo un fizisko veselību un galvenajiem veselību ietekmējošajiem faktoriem.

Komisija plāno visas atbalsta darbības īstenot ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm.

---

27 Felicione, N.J., Ozga-Hess, J.E., Ferguson, S.G., Dino, G., Kuhn, S., Haliwa, I. et al., "Cigarette smokers' concurrent use of smokeless tobacco: dual use patterns and nicotine exposure", Tobacco Control, 2021, 30(1):24–29.

28 Wang, J.B., Olgin, J.E., Nah, G., Vittinghoff, E., Cataldo, J.K., Pletcher, M.J. et al., "Cigarette and e-cigarette dual use and risk of cardiopulmonary symptoms in the Health eHeart Study", PLoS One, 2018, 13(7):e0198681.

29 Šā Padomes ieteikuma priekšlikuma kontekstā tabakas surogāti ir no tabakas neatvasināti izstrādājumi, kuri izdala dūmus vai aerosolus un kurus var lietot vienlaicīgi ar tabakas izstrādājumiem, vai kuru lietošana var atdarināt tabakas izstrādājumu lietošanu.

- **Saskanība ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

  Šis priekšlikums papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/40/ES (2014. gada 3. aprīlis) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK[30]. Šajā direktīvā ir paredzēti noteikumi, ko piemēro tabakai un radniecīgiem izstrādājumiem ES tirgū. Tajā cita starpā ietverts tiesiskais regulējums attiecībā uz karsējamajiem tabakas izstrādājumiem un elektroniskajām cigaretēm. Direktīvas mērķis ir uzlabot iekšējā tirgus darbību tabakas un ar to saistītu izstrādājumu jomā, vienlaikus nodrošinot augstu Savienības iedzīvotāju veselības aizsardzības līmeni.

  Šis priekšlikums arī palīdzēs sasniegt attiecībā uz tabaku izvirzītos mērķus Eiropas Vēža uzveikšanas plānā, jo īpaši mērķi izaudzināt no tabakas brīvu paaudzi. Ciešā sinerģijā ar Vēža uzveikšanas plānu ES vēža pētniecības uzdevums[31] atbalsta šo mērķi, apkopojot jaunus pierādījumus par profilaksi un paradumu izmaiņām, par pamatu ņemot pētniecību tabakas jomā, ko atbalsta ar programmām "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa"[32].

  Šis priekšlikums papildina ES iniciatīvu nepārnēsājamo slimību jomā "Veselīgāka sabiedrība", kuras mērķis ir novērst vēzim un citām nepārnēsājamām slimībām kopīgus riska faktorus, kuru vidū arī tabakas lietošana. Šis priekšlikums cita starpā attiecas uz veselības determinantiem. Ar dažādiem pasākumiem programmas "ES — veselībai" ietvaros tas nodrošina Savienības finansējumu pasākumiem veselības determinantu jomā ar mērķi novērst riska faktorus, kas saistīti ar dažādām nepārnēsājamām slimībām, un izstrādāt intervences pasākumus tādās svarīgās transversālās jomās kā tabakas kontrole.

  Šis priekšlikums ne tikai papildina globālos tabakas ierobežošanas pasākumus, bet tam ir plašāka darbības joma nekā minētajiem pasākumiem, kuri noteikti PVO Pamatkonvencijā par tabakas kontroli (PKTK), kas ir starptautisks līgums, kura līgumslēdzējas puses ir Eiropas Savienība un tās dalībvalstis un kura galvenais mērķis ir veicināt starptautisko sadarbību, lai nodrošinātu efektīvu, piemērotu un visaptverošu starptautisku reakciju uz tabakas epidēmijas izplatību pasaulē. Konkrētāk, šī pārskatīšana papildina PKTK 8. pantu, kas attiecas uz aizsardzību pret tabakas dūmu iedarbību.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

  Šī iniciatīva atbilst Nulles piesārņojuma rīcības plānam[33], kurā saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ir izvirzīts mērķis līdz 2050. gadam samazināt gaisa, ūdens un augsnes piesārņojumu līdz līmenim, ko vairs neuzskata par kaitīgu ne veselībai, ne dabiskajām ekosistēmām un kas nepārkāpj mūsu planētas iespēju robežas, tādējādi panākot no toksikantiem brīvu vidi. Padomes ieteikuma par vidi bez tabakas dūmiem pārskatīšanai var būt pozitīva ietekme uz vidi, samazinot dūmus un aerosolus no jaunieviestiem izstrādājumiem, kā arī samazinot atkritumus un piegružojumu, ko rada cigarešu izsmēķi, plastmasas filtri un ierīces, jo īpaši vienreiz lietojamās ierīces, ko izmanto saistībā ar jaunieviestiem izstrādājumiem. Turklāt tradicionālās tabakas un jaunieviestu izstrādājumu patēriņš var izraisīt vides ugunsgrēkus un radīt drošības apdraudējumu.

---

30 OV L 127, 29.4.2014., 1. lpp.

31 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/eu-mission-cancer_en

32 Programmu "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa" ietvaros vairāk nekā 55 projektiem, kas saistīti ar pētniecību tabakas jomā, kopumā ir piešķirts apmēram 110 miljonu eiro finansējums.

33 "Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem. ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns" (COM/2021/400 final).

Šis priekšlikums atbilst arī ES stratēģijai par bērna tiesībām[34], kurā uzsvērts, ka ES un dalībvalstīm ir jāievēro, jāaizsargā, jāveicina un jāīsteno bērnu tiesības. Viena no stratēģijas tematiskajām jomām nosaka, ka visiem bērniem ES ir tiesības uz labu dzīvi, izglītību un veselību. Padomes ieteikuma par vidi bez tabakas dūmiem pārskatīšanā īpaša uzmanība pievērsta bērnu un jauniešu aizsardzībai pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šā priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 168. panta 6. punkts, saskaņā ar kuru Padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt ieteikumus sakarā ar 168. pantā izklāstītajiem mērķiem sabiedrības veselības aizsardzības jomā. Šā priekšlikuma galvenais mērķis ir labāk aizsargāt Savienības iedzīvotājus, jo īpaši bērnus un jauniešus, pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību. Tādējādi šo Padomes ieteikuma priekšlikumu var pieņemt, pamatojoties uz LESD 168. panta 6. punktu.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Šis priekšlikums palīdzēs uzlabot iedzīvotāju veselības aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību gan starp dalībvalstīm, gan dalībvalstu iekšienē. Savienības rīcība ar mērķi papildināt valstu politikas pasākumus varētu būtiski papildināt valstu centienus, sniedzot ieteikumus dalībvalstīm, kuras vēl nav ieviesušas visaptverošus tiesību aktus, lai panāktu no dūmiem brīvu vidi. Padomes ieteikuma priekšlikums respektē dalībvalstu atbildību par savas veselības politikas noteikšanu.

- **Proporcionalitāte**

Šajā Padomes ieteikuma priekšlikumā, kura pamatā ir LESD 168. panta 6. punkts, ir ņemts vērā, ka ES rīcībai, kura saskaņā ar LESD 168. panta 1. punktu papildina valstu politiku, būtu jābūt vērstai uz sabiedrības veselības uzlabošanu. Šā priekšlikuma mērķis ir labāk aizsargāt Savienības iedzīvotājus no sekundāriem dūmiem un aerosoliem, īpašu uzmanību pievēršot jaunievestu izstrādājumu un noteiktu āra teritoriju iekļaušanai tā darbības jomā. Priekšlikums pārskatīt pašreizējo Padomes ieteikumu[1] ir piemērots līdzeklis izvirzītā mērķa sasniegšanai un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams un samērīgs, jo tas radīs lielāku pozitīvu ietekmi uz veselību. Turklāt ekonomisko ietekmi atsver ieguvumi sabiedrības veselības jomā un gaidāmie aiztaupījumi veselības aprūpes sistēmām un mazākas vidiskās izmaksas.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Pārskatīšanas veikšanai izvēlētais politikas instruments — priekšlikums Padomes ieteikumam — paliek nemainīgs un pilnībā atbilst subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem sabiedrības veselības jomā. Tas ir nesaistošs instruments, kas ļauj dalībvalstīm pielāgot savu pieeju savām vajadzībām.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- ***Ex post* izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Neattiecas.

[34] ES stratēģija par bērna tiesībām (COM(2021) 142 final).

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Ieguldījums un atsauksmes par šo iniciatīvu tika apkopotas, izmantojot uzaicinājumu iesniegt atsauksmes[35] un dažādus mērķorientētus apspriešanas pasākumus (mērķtiecīgas aptaujas, mērķorientētas intervijas un fokusa grupas). Apspriešanās notika ar šādām ieinteresēto personu grupām: 1) dalībvalstu kompetento iestāžu pārstāvji; 2) pilsoniskās sabiedrības organizācijas; 3) tabakas un ar to saistīto izstrādājumu nozares pārstāvji; 4) *HORECA* nozares pārstāvji; 5) citas attiecīgās ieinteresētās personas, piemēram, izglītības un sporta apvienības. Informācija pārskatīšanas vajadzībām tika apkopota arī Tabakas politikas ekspertu grupas sanāksmē 2023. gada 3. maijā. Visbeidzot, rakstiskas atsauksmes par ieteikuma pārskatīšanu tika saņemtas arī no Vienotās rīcības par tabakas kontroli (*JATC-2*).

Ieinteresētās personas varēja sniegt atsauksmes no 2022. gada 22. jūnija līdz 20. jūlijam, un tika saņemtas 207 atbildes[36]. Lielākā daļa nevalstisko organizāciju, akadēmisko/pētniecības iestāžu un valstu kompetento iestāžu pārstāvju lielā mērā atbalstīja ierosinātos 2009. gada ieteikuma atjauninājumus. Daži no izceltajiem aspektiem norāda uz to, cik svarīgi ir attiecināt ieteikumu uz jaunievieslestiem izstrādājumiem (tai skaitā izstrādājumiem bez nikotīna), un uz to, ka ieteikuma atjauninājumi varētu palīdzēt ierobežot jaunievieslo izstrādājumu pieaugošo popularitāti, reklāmu un izmantošanu, jo īpaši bērnu un jauniešu vidū. Turklāt tika arī uzsvērts, cik svarīgi ir visās dalībvalstīs nodrošināt tiesību aktu saskaņošanu attiecībā uz vidi bez dūmiem un aerosoliem. No uzņēmumiem saņemtās atsauksmes liecina, ka tie lielā mērā iebilst pret jebkādiem ieteikuma atjauninājumiem.

Mērķorientētās apspriešanas laikā lielākā daļa valstu kompetento iestāžu pārstāvju uzsvēra, ka ierosinātie ieteikuma grozījumi palīdzētu aizsargāt sabiedrību no sekundāro dūmu un aerosolu iedarbības. Viņi norādīja, ka tas pozitīvi ietekmētu no dūmiem brīvas vides noteikumu saskaņošanu dalībvalstīs un starp tām un ka šīs saskaņošanas rezultātā radusies ekonomiskā ietekme un administratīvais slogs būtu nelieli, un tos atsvērtu ieguvumi veselības jomā. Tika uzsvērtas iespējamās grūtības izpildes un atbilstības nodrošināšanā.

Lielākā daļa pilsoniskās sabiedrības organizāciju, ar kurām notika apspriešanās, piekrita, ka ierosinātā ieteikuma tvēruma paplašināšana, attiecinot to uz jaunievieslestiem izstrādājumiem un iepriekš tvērumā neiekļautām āra teritorijām, palīdzētu samazināt sekundāro dūmu/aerosolu iedarbību un tādējādi palīdzētu aizsargāt iedzīvotājus, jo īpaši bērnus, pusaudžus un citus mazāk aizsargātus cilvēkus, piemēram, iedzīvotājus ar hroniskām slimībām vai citām veselības problēmām, vai grūtnieces. Tās arī norādīja, ka ieteikuma pārskatīšana veicinātu attieksmes maiņu, panākot, ka smēķēšana un jaunievieslestu izstrādājumu izmantošana vairs netiek uzskatīta par parastu lietu. Dažas organizācijas uzsvēra, ka ir svarīgi pārskatīto ieteikumu pielāgot nākotnes vajadzībām, lai ar to varētu cīnīties arī pret iespējamām norisēm un tendencēm jaunievieslestu tabakas izstrādājumu jomā. Vairākas organizācijas arī norādīja uz ieguvumiem videi, ņemot vērā nopietnas bažas par negatīvo ietekmi uz vidi, ko rada smēķēšana un jaunievieslestu izstrādājumu izmantošana, piemēram, atkritumos izmestie cigarešu izsmēķi, vienreizējas lietošanas "veipi" un izmestas baterijas. Visbeidzot, lielākā daļa pilsoniskās sabiedrības organizāciju uzskatīja, ka

[35] Izsakiet viedokli. Vide bez dūmiem — atjaunināts ieteikums. Uzaicinājums iesniegt atsauksmes. 2022. gada 22. jūnijs – 2022. gada 20. jūlijs.

[36] Atbildes tika saņemtas no ES pilsoņiem (101), uzņēmumiem, patērētāju un tirdzniecības organizācijām (47), nevalstiskajām organizācijām (28), akadēmiskajām/pētniecības iestādēm (6) un dalībvalstu publiskajām iestādēm (4).

pārskatīšanā problēmas sagādās nozares iejaukšanās un lobēšana, izpildes un atbilstības nodrošināšana.

Tabakas un ar to saistīto izstrādājumu nozares pārstāvji, ar kuriem notika apspriešanās, lielākoties iebilda pret grozījumiem, ko ierosināts veikt ieteikumā, lai to attiecinātu arī uz jaunieviestiem izstrādājumiem un āra teritorijām. Viņi uzsvēra, ka, ieviešot noteikumus par vidi, kas brīva no dūmiem, jaunieviestiem izstrādājumiem nevajadzētu piemērot tādus pašus ierobežojumus kā tradicionālajiem dedzināmajiem tabakas izstrādājumiem. Tomēr daži tabakas nozares pārstāvji arī vienojās, ka noteikumu attiecināšana uz āra teritorijām, kurās uzturas bērni un pusaudži, varētu palīdzēt viņus pasargāt no sekundāriem dūmiem un aerosoliem.

HORECA nozares pārstāvjiem bija dažādi viedokļi. Daži lielā mērā atbalstīja ierosinātos grozījumus gan attiecībā uz izstrādājumu, gan āra teritoriju tvērumu; viņi norādīja, ka tas pozitīvi ietekmētu nozares darbinieku veselību, jo tas palīdzētu šos darbiniekus aizsargāt pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību. Citiem pārstāvjiem bija nedaudz noraidoša attieksme pret ierosināto ieteikuma pārskatīšanu un jo īpaši viesmīlības iestāžu āra teritoriju iekļaušanu tvērumā. Konkrētāk, *HORECA* uzņēmumu pārstāvji uzsvēra, ka tie bažījas par klientu zaudēšanu, par iespējamu nepieciešamību tērēt resursus, lai ievērotu jaunos noteikumus, un — viesnīcu nozares gadījumā — par to, ka klienti varētu pāriet uz īstermiņa īres nozari, tādējādi radot negodīgu konkurenci uzņēmējdarbībā. Kvantitatīva informācija vai faktu aplēses, kas pamatotu minēto negatīvo ekonomisko ietekmi, netika sniegta. Turpretī *HORECA* nozares darbinieku pārstāvji uzskatīja, ka ekonomiskā ietekme būtu neitrāla un nenozīmīga.

Tabakas nozares pārstāvji minēja, ka iniciatīva samazinās pieprasījumu gan pēc tradicionālajiem tabakas izstrādājumiem, gan jaunieviestiem izstrādājumiem, piemēram, elektroniskajām cigaretēm, kas savukārt negatīvi ietekmēs nodarbinātību tabakas un jaunieviesto izstrādājumu nozarē.

Tabakas politikas ekspertu grupa un Vienotā rīcība tabakas kontroles jomā (*JATC-2*) atbalstīja jaunieviestu izstrādājumu un āra teritoriju iekļaušanu.

Dalībvalstu un citu ieinteresēto personu ieguldījums, ierosinājumi un ieteikumi tika analizēti un ņemti vērā iespēju robežās un saskaņā ar relevantiem un pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem. Sīki izklāstīti visu apspriešanas pasākumu rezultāti un tas, kā tie ņemti vērā, ir izklāstīti pievienotajā dienestu darba dokumentā.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Kā minēts iepriekš, saistībā ar šo ieteikumu tika organizēti vairāki apspriešanās pasākumi, kas vērsās pie attiecīgajām ieinteresēto personu grupām, lai apkopotu viedokļus un pierādījumus.

- **Ietekmes novērtējums**

Tā kā ierosinātā iniciatīva ir nesaistošs ieteikums dalībvalstīm un pieļauj dažādas valstu pieejas, ietekmes novērtējums netika uzskatīts par nepieciešamu. Šīs iniciatīvas mērķis ir atjaunināt iepriekšējo 2009. gada ieteikumu, lai ņemtu vērā kopš 2009. gada notikušo tehnoloģiju attīstību jaunieviestu izstrādājumu jomā un izvairītos no individuālas pieejas, piemērojot noteikumus par sabiedriskajām vietām, kas brīvas no dūmiem. 2021. gada

pētījums[37] par vidi bez dūmiem un tabakas un ar to saistīto izstrādājumu reklāmu parādīja, ka pārskatīšanai būs pozitīva ietekme uz veselību un sociālo jomu un ka negatīvā ekonomiskā ietekme, ar ko ekonomikas dalībnieki varētu saskarties, ir ierobežota un/vai nenozīmīga. Pētījumā izmantotie pierādījumi un secinājumi ir izklāstīti pievienotajā dienestu darba dokumentā.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

  Neattiecas.

- **Pamattiesības**

  […]

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Neattiecas.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzīšanas, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

  Komisija par šā ieteikuma īstenošanā gūtajiem panākumiem plāno ziņot piecu gadu laikā pēc tā pieņemšanas, izmantojot dalībvalstu sniegto informāciju.

- **Skaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

  Neattiecas.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

  Neattiecas.

[37] Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāts. Pētījums par vidi bez dūmiem un tabakas un ar to saistīto izstrādājumu reklāmu. 2021. ISBN: 978-92-76-42343-0.

2024/0230 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par vidi bez dūmiem un aerosoliem, ar ko aizstāj Padomes ieteikumu 2009/C 296/02

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 168. panta 6. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

(1) Pasaules Veselības organizācija apgalvo, ka sekundāro tabakas dūmu iedarbība Savienībā ir izplatīts mirstības, saslimstības un invaliditātes cēlonis. Šāda iedarbība ir saistīta ar tabakas lietošanu, kas joprojām ir galvenais novēršamu vēža gadījumu cēlonis, — 27 % no visām saslimšanām ar vēzi tiek saistītas ar tabakas lietošanu.

(2) Tabakas lietošana joprojām ir plaši izplatīta gan pasaulē, gan Savienībā. 2023. gadā aplēsts, ka 24 % Eiropas Savienības iedzīvotāju ir smēķētāji[1].

(3) Tāpat 2012. gadā ir aplēsts, ka kopējās smēķēšanas ekonomiskās izmaksas gadā bija 1,4 triljoni ASV dolāru, kas atbilst 1,8 % pasaules iekšzemes kopprodukta (IKP). Eiropas Savienībā jau 2009. gadā tabakas smēķēšanas izmaksas bija 544 miljardi eiro, kas ir apmēram 4,6 % no ES27 kopējā IKP[2].

(4) Ņemot vērā Eiropas Vēža uzveikšanas plāna[3] mērķi izaudzināt no tabakas brīvu paaudzi, kurā tabakas izstrādājumus lieto tikai 5 % Savienības iedzīvotāju salīdzinājumā ar 24 % pašlaik, ir lietderīgi palīdzēt samazināt smēķēšanas līmeni Savienībā.

(5) Pasaules Veselības organizācijas Pamatkonvencija par tabakas kontroli (PKTK) tika izstrādāta ar mērķi veicināt efektīvu un visaptverošu starptautisku reakciju uz tabakas epidēmijas izplatīšanos pasaulē. PKTK 8. pants noteic, ka konvencijas pusēm ir jānodrošina efektīva aizsardzība pret sekundāriem tabakas dūmiem darbavietās, sabiedriskajā transportā un telpās; pievienoto pamatnostādņu mērķis ir palīdzēt pusēm izpildīt to pienākumus saskaņā ar PKTK 8. pantu.

(6) Ar Eiropas tabakas kontroles stratēģiju, ko 2002. gada septembrī pieņēma PVO Eiropas reģionālā komiteja, PVO dalībvalstīm ieteica nodrošināt iedzīvotāju tiesības uz vidi, kas brīva no tabakas dūmiem, padarot, cita starpā, sabiedriskas vietas, darbavietas un sabiedrisko transportu brīvu no tabakas dūmiem, aizliedzot smēķēšanu visu nepilngadīgo izglītības iestāžu un visu veselības aprūpes iestāžu āra teritorijās un

---

1 Eirobarometra speciālaptauja Nr. 539, 2023, *Attitudes of Europeans towards tobacco and related products, ISBN*: 978-92-68-07599-9.

2 *Health Promotion (who.int), Tobacco and Smoking | Knowledge for policy* (europa.eu).

3 Komisijas paziņojums “Eiropas Vēža uzveikšanas plāns” (COM(2021) 44 final).

sabiedrisko pasākumu norises vietās, kā arī klasificējot vidē esošos tabakas dūmus kā kancerogēnus[4].

(7) Jaunieviestu izstrādājumu sekundārajām izplūdēm var būt kaitīga ietekme uz veselību. Pasaules Veselības organizācija uzsver, ka sekundārās izplūdes no jaunieviestajiem izstrādājumiem cilvēkus var pakļaut suspendēto daļiņu un nozīmīgu toksisku vielu iedarbības līmeņiem, kas ir potenciāli kaitīgi.

(8) Pasaules Veselības organizācija [5,6,7] papildus citām problēmām, kas saistītas ar jaunieviestajiem izstrādājumiem, uzsvēra negatīvo ietekmi uz veselību, ko rada sekundāro aerosolu iedarbība. Piemēram, neseni pierādījumi norāda uz to, ka sekundārās izplūdes no karsējamajiem tabakas izstrādājumiem tiek saistītas ar būtiskiem elpceļu un kardiovaskulāro anomāliju riskiem[8,9,10,11,12,13]. Turklāt elektronisko cigarešu sekundārie aerosoli, gan ar nikotīnu, gan bez tā, cilvēkus pakļauj suspendēto daļiņu un nozīmīgu toksisku vielu un kontaminantu izmērāmam daudzumam [14,15,16,17,18,19,20].

---

4 Pasaules Veselības organizācija, 2002, *European Strategy for Tobacco Control*, https://iris.who.int/handle/10665/107455.

5 Pasaules Veselības organizācija, *Report on the global tobacco epidemic 2023: protect people from tobacco smoke*, 2023, *ISBN*: 978-92-4-007716-4, 31.–32. lpp.

6 Pasaules Veselības organizācija, *Technical note on the call to action on electronic cigarettes*, 2023, 3.–4. lpp., https://www.who.int/publications/m/item/technical-note-on-call-to-action-on-electronic-cigarettes.

7 Pasaules Veselības organizācija, *Electronic cigarettes call to action*, 2023, https://www.who.int/publications/m/item/electronic-cigarettes---call-to-action.

8 Pasaules Veselības organizācija, *Heated tobacco products: summary of research and evidence of health impacts*, 2023, 12.–13. lpp., https://www.who.int/publications/i/item/9789240042490.

9 Pasaules Veselības organizācija, *WHO study group on tobacco product regulation: Report on the scientific basis of tobacco product regulation: eighth report of a WHO study group*, 2021, https://www.who.int/publications/i/item/9789240022720.

10 Yoshioka,T., Shinozaki, T., Hori, A., Okawa, S., Nakashima, K., Tabuchi, T., "Association between exposure to secondhand aerosol from heated tobacco products and respiratory symptoms among current non-smokers in Japan: a cross-sectional study", BMJ Open, 2023;13:e065322, *doi*: 10.1136/ bmjopen-2022-065322.

11 Imura, Y., Tabuchi, T., "Exposure to secondhand heated-tobacco-product aerosol may cause similar incidence of asthma attack and chest pain to secondhand cigarette exposure: the JASTIS 2019 study", Int J Environ Res Public Health, 2021, 18(4):1766, *doi*: 10.3390/ijerph18041766.

12 Uguna, C.N., Snape, C.E., "Should IQOS emissions be considered as smoke and harmful to health? A review of the chemical evidence", ACS Omega, 2022, 7(26):22111–24, *doi*: 10.1021/ acsomega.2c01527.

13 Auer, R., Concha-Lozano, N., Jacot Sadowski, I., Cornuz, J., Berthet, A., "Heat-not-burn tobacco cigarettes: smoke by any other name", JAMA Intern Med, 2017, 177(7):1050–2, *doi*: 10.1001/ jamainternmed.2017.1419.

14 Fernández, E., Ballbè, M., Sureda, X., Fu, M., Saltó, E., Martínez-Sánchez, J.M., "Particulate matter from electronic cigarettes and conventional cigarettes: a systematic review and observational study", Curr Environ Health Rep, 2015, 2(4):423–9, *doi*: 10.1007/s40572- 015-0072-x.

15 Li, L., Lin, Y., Xia, T., Zhu, Y., "Effects of electronic cigarettes on indoor air quality and health", Annu Rev Public Health, 2020, 41(1):363–80, *doi*: 10.1146/ annurev-publhealth-040119-094043.

16 Hess, I., Lachireddy, K., Capon, A., "A systematic review of the health risks from passive exposure to electronic cigarette vapour", Public Health Research & Practice, 2016, 26(2).

17 Borgini, A., Veronese, C., De Marco, C., Boffi, R., Tittarelli, A., Bertoldi, M. et al., "Particulate matter in aerosols produced by two last generation electronic cigarettes: a comparison in a real-world environment", Pulmonology, 2021,

18 "Exposure to aerosols from smoking-proxy electronic inhaling systems: a systematic review", Barcelona: Tobacco Control Unit, Institut Català d'Oncologia, 2016,

(9) Pasaules Veselības organizācija uzskata, ka pasīvā iedarbība nekādā veidā nav nedz droša, nedz pieņemama[4], tāpēc ir jāievēro piesardzīga pieeja. Pasaules Veselības organizācija iesaka piemērot tabakas ierobežošanas pasākumus, to vidū pasargāšanu no elektronisko cigarešu iedarbības[21,4,5].

(10) Veselības, vides un jaunā riska zinātniskās komitejas (*SCHEER*) 2021. gada atzinumā par elektroniskajām cigaretēm[22] ir secināts, ka ir nepārliecinoši vai viduvēji pierādījumi, ka elektronisko cigarešu aerosola iedarbība rada elpceļu, sirds un asinsvadu un kancerogēnisku bojājumu risku.

(11) Vide bez dūmiem un aerosoliem ir pasaulē atzīta un pārbaudīta pieeja, lai pienācīgi aizsargātu sabiedrības veselību no sekundāro tabakas dūmu un aerosolu ietekmes.

(12) Pēdējo gadu laikā ir nostiprinājusies jaunieviesto izstrādājumu, piemēram, elektronisko cigarešu un karsējamo tabakas izstrādājumu, tirgus daļa, un to lietošanas apjoms turpina pieaugt. Pamatojoties uz Eirobarometra datiem, elektroniskās cigaretes Savienībā lieto 3 % patērētāju un karsējamos tabakas izstrādājumus — 2 % patērētāju.

(13) Jautājums, kas saistībā ar jaunieviestu izstrādājumu, piemēram, elektronisko cigarešu un karsējamo tabakas izstrādājumu, tirgus attīstību rada īpašas bažas, ir to straujā izplatība un pievilcība bērnu un jauniešu acīs.

(14) Sekundāro dūmu un aerosolu iedarbība varētu būt īpaši bīstama bērniem un pusaudžiem, un tā varētu palielināt iespēju, ka bērni un pusaudži sāks smēķēt[4,5,6].

(15) 2023. gadā tika lēsts, ka 54 % pašreizējo un izbijušo smēķētāju regulāri smēķēt sākuši pirms 19 gadu vecuma; 14 % — jau pirms 15 gadu vecuma sasniegšanas, proti, bērnībā[1].

(16) Jaunieviestu izstrādājumu, kas satur nikotīnu, lietošana, jo īpaši jauniešu vidū, ir saistīta ar atkarību un varētu kļūt par sākumpunktu tradicionālo tabakas izstrādājumu lietošanai nākotnē[4].

(17) Ir svarīgi ņemt vērā ne tikai jaunieviesto izstrādājumu neseno tirgus un tehnoloģisko attīstību, bet arī labāk koordinēt un izstrādāt nākotnes prasībām atbilstošus valstu tiesību aktus attiecībā uz vidi bez dūmiem un aerosoliem.

(18) Pašlaik sekundāro dūmu un aerosolu iedarbība tādās vietās kā viesmīlības uzņēmumu āra teritorijas un citas āra teritorijas, kas paredzētas bērniem un pusaudžiem, ir būtiska. Pamatojoties uz Eirobarometra 2023. gada datiem, 74 % respondentu apgalvo, ka pēdējo 6 mēnešu laikā viņi ir atradušies smēķētāju tuvumā uz terases ārpus telpām, bet 71 % respondentu apgalvo, ka šajās pašās vietās tie ir atradušies elektronisko cigarešu un karsējamo tabakas izstrādājumu lietotāju tuvumā. 42 % respondentu apgalvo, ka cilvēki smēķē āra teritorijās, kas paredzētas bērniem un pusaudžiem, un 49 %

---

19 Lerner, C.A., Sundar, I.K., Yao, H., Gerloff, J., Ossip, D.J., McIntosh, S. et al., "Vapors produced by electronic cigarettes and e-juices with flavorings induce toxicity, oxidative stress, and inflammatory response in lung epithelial cells and in mouse lung", PLoS One, 2015, 10(2):e0116732.

20 Glantz, S.A., Nguyen, N. un Oliveira da Silva, A.L., (2024), "Population-Based Disease Odds for E-Cigarettes and Dual Use versus Cigarettes", NEJM Evidence, 3(3), *DOI*: 10.1056/EVIDoa2300229.

21 "Applying tobacco control measures to e-cigarettes, including the supply and demand reduction measures of the WHO FCTC" (3. lpp., https://cdn.who.int/media/docs/default-source/tobacco-hq/regulating-tobacco-products/ends-call-to-action.pdf?sfvrsn=ea4c4fdb_12&download=true , atsaucoties uz Pamatkonvenciju par tabakas kontroli (8. lpp., https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42811/9241591013.pdf?sequence=1).

22 *SCHEER* (Veselības, vides un jaunā riska zinātniskā komiteja), *Opinion on electronic cigarettes*, 2021. gada 16. aprīlis.

respondentu apgalvo, ka tajās pašās vietās ir redzējuši cilvēkus lietojam elektroniskās cigaretes un karsējamos tabakas izstrādājumus[1].

(19) Vairākas dalībvalstis ir pieņēmušas aizsardzības pasākumus, tai skaitā aizliegušas smēķēt iekštelpās un āra teritorijās vai aizliegušas lietot jaunieviestos izstrādājumus sabiedriskās vietās[23,24].

(20) Tāpēc ir lietderīgi paplašināt ieteikuma darbības jomu, lai iekļautu tajā noteiktas āra teritorijas un lai Savienības iedzīvotājus, jo īpaši bērnus, jauniešus un citus mazāk aizsargātus cilvēkus, piemēram, iedzīvotājus ar hroniskām slimībām vai citām veselības problēmām, vai grūtnieces, labāk aizsargātu no tādu sekundāro dūmu un aerosolu iedarbības, ko rada jaunieviestie izstrādājumi, piemēram, karsējami tabakas izstrādājumi, elektroniskās cigaretes, ar nikotīnu vai bez tā, tabakas surogāti un citādi dūmus un/vai aerosolus izdaloši izstrādājumi.

(21) Lai atbalstītu ieteikuma pārskatīšanu, no 2022. gada jūnija līdz jūlijam bija izsludināts uzaicinājums iesniegt atsauksmes, un no 2023. gada marta līdz maijam mērķorientētas apspriešanās ietvaros tika uzklausīti dalībvalstu kompetento iestāžu pārstāvji, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, attiecīgie ekonomikas dalībnieki un citas attiecīgās ieinteresētās personas.

(22) Komisija plāno atbalstīt dalībvalstis ieteikuma efektīvā īstenošanā, izmantojot esošās ES programmas un sadarbības instrumentus.

(23) Jo īpaši, Komisija plāno palīdzēt stiprināt pētniecību šajā jomā. Šajos pētījumos būtu jāiekļauj jaunieviesti izstrādājumi (piemēram, elektroniskās cigaretes, gan ar nikotīnu, gan bez tā, un karsējamie tabakas izstrādājumi); tabakas surogāti, kas izdala dūmus vai aerosolus un jebkādi citi dūmus un/vai aerosolus izdaloši izstrādājumi; nikotīnu izdaloši izstrādājumi un izstrādājumi, kuru lietošana līdzinās nikotīna izdalīšanai paredzētu izstrādājumu lietošanai. Tiek plānots arī stiprināt starptautisko sadarbību, tostarp pētniecības jomā, jautājumos, uz kuriem attiecas šis ieteikums.

(24) Komisija plāno izstrādāt profilakses instrumentu kopumu, kas palīdzētu labāk aizsargāt bērnu un jauniešu veselību dzīves posmā, kurā viņi ir vismazāk aizsargāti un vēl tikai veidojas; tostarp plānots galveno uzmanību pievērst smēķēšanas un nikotīna atkarības profilaksei un uzsvērt saikni starp garīgo un fizisko veselību un galvenajiem veselību ietekmējošajiem faktoriem.

(25) Būtu jāņem vērā pielikumā pievienotās "Vadlīnijas par aizsardzību pret tabakas dūmu iedarbību, kuras pieņemtas PVO Pamatkonvencijas par tabakas kontroli otrajā pušu konferencē". Dalībvalstis būtu jāmudina darīt vairāk par šajās pamatnostādnēs ietverto pasākumu piemērošanu.

(26) Šim ieteikumam ir plašāks tvērums nekā Ieteikumam 2009/C 296/02, un ar to aizstāj minēto ieteikumu, lai labāk aizsargātu Savienības iedzīvotājus no sekundāriem dūmiem un aerosoliem, un tas pozitīvi ietekmē Eiropas Vēža uzveikšanas plānā attiecībā uz tabaku noteikto mērķu sasniegšanu, kā arī palīdz samazināt smēķēšanas izplatību un panākt, ka smēķēšana un jaunievestu izstrādājumu izmantošana vairs netiek uzskatīta par parastu lietu,

---

23 Dienestu darba dokuments, kas pievienots Padomes ieteikumam par vidi bez dūmiem un aerosoliem, ar ko aizstāj Padomes ieteikumu 2009/C 296/02, [atsauce].

24 Pētījums par vidi bez dūmiem un tabakas un ar to saistīto izstrādājumu reklāmu, 2021.

AR ŠO DALĪBVALSTĪM IESAKA RĪKOTIES ŠĀDI.

1. Atbilstīgi Pasaules Veselības organizācijas Pamatkonvencijas par tabakas kontroli (PVO PKTK) 8. pantam un pamatojoties uz pielikumā pievienotajām pamatnostādnēm par aizsardzību pret tabakas dūmu iedarbību, kas pieņemtas otrajā PKTK pušu konferencē, nodrošināt efektīvu aizsardzību pret tabakas dūmu iedarbību darba telpās, sabiedriskās telpās un sabiedriskajā transportā.

2. Nodrošināt efektīvu aizsardzību darba telpās, sabiedriskajās telpās un sabiedriskajā transportā pret tādu sekundāro izplūžu iedarbību, kas rodas, lietojot jaunieviestus izstrādājumus, kuri izdala dūmus vai aerosolus, piemēram, karsējamus tabakas izstrādājumus, elektroniskās cigaretes, ar nikotīnu vai bez tā, un tabakas surogātus un jebkādus citus dūmus un/vai aerosolus izdalošus izstrādājumus.

3. Nodrošināt efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību noteiktās atpūtas teritorijās ārpus telpām, īpaši tur, kur bieži uzturas bērni. Šīm teritorijām būtu jāietver publiski rotaļlaukumi, atrakciju parki, peldbaseini, zoodārzi un citas līdzīgas teritorijas ārpus telpām.

4. Nodrošināt efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību visās teritorijās ārpus telpām vai daļēji ārpus telpām (piemēram, daļēji apjumtas, ar sienu vai žogu, vai kā citādi ierobežotas teritorijas blakus ēkām vai to tuvumā, ieskaitot jumtu terases, balkonus, verandas un iekšpagalmus), kuras saistītas ar viesmīlības pakalpojumu sniegšanu. Šīm teritorijām būtu jāietver restorāniem, bāriem, kafejnīcām un tamlīdzīgiem uzņēmumiem piederošās āra teritorijas.

5. Nodrošināt efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību visās teritorijās ārpus telpām vai daļēji ārpus telpām, kas saistītas ar sabiedrisko transportu, tostarp autobusu, tramvaju un vilcienu pieturvietās un lidostās.

6. Nodrošināt efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību visās teritorijās ārpus telpām, kas saistītas ar darba vietu.

7. Nodrošināt efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību visās veselības aprūpes iestāžu āra teritorijās. Šīm teritorijām būtu jāietver slimnīcu, klīniku, veselības centru, aprūpes namu un tamlīdzīgu iestāžu teritorijas.

8. Nodrošināt efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību visās teritorijās ārpus telpām, kurās notiek bērnu un jauniešu izglītošana un apmācība. Šādas telpas ir pirmsskolas bērnu aprūpes iestādes, sākumskolas un vidusskolas, profesionālās izglītības un apmācības iestādes, augstskolas, jauniešu centri un tamlīdzīgas telpas.

9. Apsvērt iespēju arī citas āra teritorijas, kurās mēdz pulcēties sabiedrība, arī bērni, nepilngadīgie vai mazāk aizsargāti iedzīvotāji, iekļaut papildu darbībās, ar kurām tiek atbalstīta tabakas un nikotīna kontrole un atkarību profilakse, un sekmēt plašas teritorijas bez dūmiem un aerosoliem. Šādas teritorijas cita starpā varētu ietvert teritorijas ārpus telpām, kur tiek organizēti pasākumi, brīvdabas skatītāju zonas un tribīnes sabiedriskos pasākumos, kā arī vietas sabiedrībai piekļūstamās ēkās, kurās mēdz būt intensīva gājēju plūsma (piemēram, iepirkšanās centru ieejas, publikai atvērtu ēku iekšpagalmi).

10. Apsvērt iespēju citas teritorijas, piemēram, privātas automašīnas, kurās atrodas bērni, nepilngadīgie vai mazāk aizsargāti iedzīvotāji, iekļaut papildu darbībās, ar kurām tiek atbalstīta tabakas un nikotīna kontrole un atkarību profilakse, un sekmēt plašas teritorijas bez dūmiem un aerosoliem.

11. Izstrādāt un/vai pastiprināt politiku, lai panāktu vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem, ar šādām darbībām:

    a) valsts stratēģiju un programmu attīstīšana, lai garantētu efektīvu aizsardzību pret sekundāro dūmu un aerosolu iedarbību;

    b) profilakses, smēķēšanas atmešanas un izpratnes veicināšanas kampaņu īstenošana un/vai izstrāde, piemēram, izglītojošas, popularizējošas un informatīvas kampaņas, lai nodrošinātu atbilstību noteikumiem par vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem. Šādas kampaņas varētu ietilpt atkarību mazināšanas iniciatīvās. Tās varētu balstīties uz Eiropas Vēža uzveikšanas plānā paredzētajām profilakses iniciatīvām un/vai papildināt tās;

    c) piemērotu struktūru un mehānismu pieejamības nodrošināšana, lai veicinātu atbilstību, un paraugprakses piemērošana un/vai izstrāde par to, kā uzlabot pasākumu īstenošanu un izpildi, lai panāktu vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem.

12. Sadarboties paraugprakses apmaiņā par to, kā izstrādāt jaunu vai uzlabot esošo politiku, programmas un stratēģijas, kas ir visaptverošas, un lai panāktu vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem, kā arī atbalstīt vērienīgu un efektīvu pieeju izstrādi un izmēģināšanu, lai panāktu vidi, kas brīva no dūmiem un aerosoliem.

13. Cieši sadarboties savā starpā un ar Komisiju, lai šā ieteikuma efektīvas īstenošanas nolūkos vienotos par kopīgām saskaņotām definīcijām, kritērijiem un rādītājiem, kā arī attiecīgi uzraudzītu, izvērtētu un atjauninātu tajā noteiktos pasākumus.

14. Trīs gadus pēc ieteikuma pieņemšanas un vēlāk ik pēc pieciem gadiem ziņot Komisijai, proti, Ekspertu grupai sabiedrības veselības jautājumos un Tabakas politikas ekspertu grupai, par gūtajiem panākumiem un pieņemtajiem pasākumiem.

Šis ieteikums aizstāj Ieteikumu 2009/C 296/02.

Strasbūrā,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs